

Vári Attila

Prudencia nővér gyónása

„A gyűlölet a gyengék haragja.”

Alphonse Daudet

Amikor Meyer Ottó professzor, jóval Benedek testvér temetése és Prudencia nővér nyomtalan eltűnése után befejezte a református prédikátor-írókról szóló tanulmánykötetét, el akarta adni a vidéki házat, de nem volt a faluban a sok tucat üres ingatlanra egyetlen érdeklődő sem, így egy hajléktalanmenhelynek ajánlotta fel, nyaraltatónak olyanok számára, akik vissza szerettek volna vergődni a társadalomba.

Valaha arra gondolt, hogy egyik kedvenc könyve, Alphonse Daudet *Levelek a malomból* mintájára karcolatokat ír a faluról, aztán amikor kezdte megismerni azt az egyáltalán nem idilli világot, bár itt is volt dombról bukfencező erdőcske, mint Daudet szélmalma mellett, már csak munkája befejezését várta, hogy megszabadulhasson attól, amit már nyűgnek érzett. Úgy vélte, hogy ő is szélmalomban él, de nem a háza, hanem a falu az a malom, amelynek ugyan nincs vitorlája, de kövei megőrlik őt.

– Isten malmai lassan örölnék – mondta kollégáinak, akik nem értették, ha már annyit költött, hogy a romokból ismét élhető ház legyen, akkor most miért akar megszabadulni tőle.

Utolsó tettként, még a házban, a kézirat első oldalára ajánlást írt. „Ajánlom Prudencia nővér és Benedek testvér, azaz Soror Prudencia és Benedictus fráter emlékének, akik életük történetével megértették velem, hogy egy közösség, vagy a hatalom által keltett gyűlölet túlélheti a gyűlölet tárgyának halálát is.”

Meyer Ottó, a Tudományegyetem irodalomprofesszora, azon a temetés utáni hétfői napon nem utazott haza. A parasztházban maradt, amelyet évekkorábban építtetett újjá, mert azt hitte, hogy a fővárosi nyüzsgés után, ebben a szeretni valóknak hitt környezetben, végre befejezheti a kálvinista és lutheránus reformátorok irodalmi tevékenységéről egészen új megvilágításban értekező könyvét. Dolgozni akart vasárnap is, de nem úgy alakult az a hétvégéje, ahogy szeretne volna.

Vasárnap utolsó útjára kísérte sakkpartnerét, akiről voltaképpen semmit sem tudott barátságuk kezdetén, s lényegében a temetés utánig sem. Csupán csak sejtette, hogy valaha lehetett valaki a szálegyenes tartású, nyolcvanas éveiben járó partnere. Görög és római klasszikusokat idézett, latin és ógörög verseket citált

eredeti nyelvükön, s aki a feleségét Prudenciának szólította, magázta, s olyan alázattal és túlzó udvariassággal beszélt vele, mintha udvarlásra készülő, félszeg kamasz lenne.

A Prudencia név már csak azért is furcsa volt Meyer Ottó számára, mert az asszony néhányszor megkérte arra, hogy megrendelési lapját, amelyet Rómába, egy katolikus könyves cég címére kellett küldeni, azt a fővárosból ő adja fel, mintha nem akarta volna, hogy a falusi postán tudjanak, többnyire latin és olasz nyelvű könyveiről. Feladó-megrendelőként is a közönségesen hangzó Kiss Mária, a valós neve szerepelt, nem Prudencia, bár a név után, csupa kisbetűvel valamit még írt az asszony, de hogy mit jelenthet az o.praem, Ottónak eleinte fogalma sem volt róla. És nem is volt, akitől megkérdezze, aztán a katolikus egyetem egyik szerzetesnőjére, aki szintén régi magyar irodalmat tanított, egy konferencia szünetében felvilágosította, hogy az o.praem szó, a *Premontrei Női Kanonokrend, Boldogasszony Leányai*, latinul Ordo Praemonstratensis, női szerzetesrend nevének hivatalos rövidítése.

– Jelmondatuk „ad omne opus bonum parati”, „minden jó ügyért készen”, ma is utat mutat mindazoknak, akiket fehér apácáknak nevezünk – mondta, aztán egy alkalommal meglepte Ottót egy könyvecskével, aminek egyik rövid bekezdése a premontrei apácákról szólt, amiből megtudhatta, hogy az ősi hagyományoknak megfelelően a nővérek latin nyelven naponta elimádkozták a teljes kanonoki breviáriumot és Szűz Mária kis zsolozsmáját, s napi szentségimádással engeszteltek a világ bűneiért.

Ottó néhány alkalommal olyankor látogatta meg őket, amikor nem várhatták, s így láthatta az üveges konyhaajtón keresztül és hallhatta is, hogy az asszony latinul, elég hangosan imádkozik és, hogy a férfi, akit Benedeknek szólított a párja, szintén térdepel, s bár hangját nem hallotta, de a szájmozgása elárulta, hogy pontosan követi az asszony szavait.

Valahogy úgy voltak, hogy ők tudják, hogy Ottó tudja, hogy ők tudják, de nem beszéltek hitről, vallási dolgokról az egyre hosszabbra nyúló sakkpartik alatt.

Ottó csodálkozott ugyan, hogy soha nem látja őket templomba menni, hiszen korán kelő volt, s ha akarta, ha nem, láthatta a hajnali misére, vigíliára menő, feketébe öltözött falusi öregasszonyokat.

Aztán magyarázatot kapott, ha nem is tőlük.

A fiatal, gyomorbeteg kinézetű káplán, aki valahonnan az erdélyi Székelyföldről került a faluba, és aki azon a vasárnapon nem akarta eltemetni Benedeket, még csak azt sem engedte meg, hogy harangozzanak, s az egyházi tulajdonú temetőben, csendben, szertartás nélkül elföldeljék. A pap, akivel egy irodalmi vonatkozású kérése miatt volt beszélőviszonyban Ottó, az utcán, csak úgy félvállról bökte oda évekkal azelőtt:

– Maga is jókkal kezdi. A szentségtörés bűnében élő parázna néemberrel és a hitehagyott, eretnek lovagjával, pedig azt hittem, hogy a professzor úr kényes a társaságára.

Ottó egyre biztosabb volt benne, hogy Luther Márton és Katharina von Bora története elevenedett meg ismerőseiben, a nótlenségre felesküdt pap és a szüzesség fogadalmat tevő apáca esetét láthatja a végkifejlete, a haláluk előtt, de

nem tudhatta az okot, az időt, csak azt láthatta, hogy ezt a két embert egymás támaszául rendelte a sorsuk.

Aztán a temetés után, amikor hazakísérte az erdőszélről, ahol az urnából szét-szórta Prudencia nővér a hamvakat, megtudhatta egy több mint fél évszázada történt esemény lényegét.

Késő éjszakáig beszélt Prudencia nővér, csak éppen nem azzal kezdte, ami ehhez a gyónásnak is beillő monológhoz illett volna. Nem úgy mondta, ahogy a gyóntatófülkében tenné, hogy gyónom a Mindenható Istennek és neked lelki-atyám...

– A rendházak felszámolásakor olyan rémhíreket keringettek, s ezeket az akkori rendszer emberei terjesztették, hogy véres összetűzéseket provokálva, sokéves börtönre ítélhessenek minket. Az a rémhír járta, hogy a fiatal apácákat szovjet és magyar táborigbordélyházakba viszik, az idősebbeket is a honvédség kapja majd, mert konyhai személyzetnek, takarítónőnek ők is jók lesznek.

Ottó olyasmit tudott meg, amitől nem bírt éjszaka aludni, s amiért a csípős tavaszi éjszakát a tornácon, cigarettázva töltötte. Felkavarta az, amit hallott, s azt remélte, hogy az a süket csend, ami éjszakánként a falura telepedett, helyére rendezi majd a hallottakat. Hogy figyelmét valamivel lekösse, s ne arra a sosem látott, örökbe adott, névtelen és nemtelen csecsemőre gondoljon, akit Prudencia szült, a félhomályból fölsejlő fákat számolgatta, de nem jutott messzire.

Még nem is hajnalodott. A telihold félig felhő takarta gyenge fényében is látni lehetett, ahogy a tavaszi köd elfoglalja a patak völgyet. Csak a fák törzseit folyta körbe, s a kert végének virágzó szilvafái olyanok voltak a fehérség tetején, mintha dzsinnek görgették volna hőemberépítéshez óriási fehér labdáikat egy sarki jégmezőre. Kékesfehéren csillogóvá mázolta a patakmedret követő zöldülő fűzbokrokot is a holdfény, s ahogy szeme szokni kezdte az éjszaka kontraszt nélküli látomását, mintha hegynek fölfele, földhöz lapulva, a hajdani szőlőhegy meghódítására indult volna a köd, feltűntek a meredélyt szinte betakaró virágzó kőkénybokrok fehéres pamacsai is.

Lehorgasztott fejű fehér apácák serege imádkozott a kőkénybokrok sejtelmes fehérségében, éppen nagyhét volt, s ahogy Meyer professzor egy pillanatra lehunyta a szemét, azt álmodta, hogy mindenik nővér egy-egy csecsemőt tart a karjában. De álomittasan, mert úgy érezte, mintha meglökte volna valaki, az erőszakos ébresztés után, attól, hogy ernyedten lecsüngő feje megbillent a kerti szék karfáján s felriadt a nem várt mozdulattól, a holdfényben is csak a valóság elmosódó körvonalait látta.

Gyönyörű, de számára mégis szomorú volt az a látvány. A mindent elfoglaló bozotos diadala a felhagyott szőlőhegy fölött, ugyanazt jelentette, mint a falu alján, a Csobogósnak nevezett részen elburjánzó amerikai selyemkóró, az akác-erdő. Az enyészet születését nézte végig az évek alatt, ahogy a valaha nehezen meghódított földeket visszafoglalta a kérlelhetetlenül tenyésző burjánzás, a művelt földek terményeinél mindenképpen értéktelenebb özönfajok tömege.

És már nem is a ködben fehérlő virágzást látta, hanem Prudenciát, a fehér apáca tanítónőt, ő lépdelt rendjének fehér viseletében a köd tetején. Fiala, mosolygós arcot látott, az iskolába siető tanítónőt, s nem azt a fehérséget, amilyen

teste lehetett akkor, amikor az államvédelmis tiszt, mert megtehetette, anyaszült meztelenre vetkőztetve végezte a testi motozást, kaján vigyorral mondván:

– Testüregi vizsgálatra nincs lehetőség, mert kipukkasztanám a szűzhártyáját – és ajkai hirtelen szétnyitásával pukkanásra hasonló hangot hallatott.

Elképzelte a jelenetet, s úgy érezte, az a megalázó kép akár itt is történhetett volna, ebben a faluban.

Amikor megvette a lepusztult parasztházat, talán arra várt, hogy újraélheti gyermekora falusi nyaralásait. Hajnali kakasszóra, kolompoló tehéncordára, anyját nyerítve versenyre hívó, ugrándozó, csillagos homlokú kiscsikókra, útszéli akácok leveleiért két lábra álló, tudós szakállú kecskékre gondolt, de arra egyáltalán nem számított, hogy tehetetlenségbe süppedt emberekén kívül semmi olyasmit nem kap a hajdani nagyközségtől, ami a huszadik század közepének dolgos közösségeire emlékeztetett volna.

Ha végigsétált a falu főutcáján, mindegyre eszébe jutott az a mondás, hogy aki szelet vetett, vihart arat, s úgy érezte, hogy itt vihart vetettek valaha, s az a sandasággal teli gyűlés, amivel egymás dolgait lesték dologtalanságukban a mindenbe beletörődő, látszólag életunt emberek, az annak a hajdani viharok aratására váró termése lehet – gondolta.

Prudenciát és rendtársait nem egyszerűen kitelepítették. Előbb börtönbe kerültek, mert nem akarták önként elhagyni az egyértelmű parancs ellenére a zárdát. A gyűjtőfogházba szállították az apácákat, aztán valaki eldöntötte, hogy egymástól jó távoli helyekre küldjék őket, nehogy titokban folytathassák szerzetesi életüket. Prudencia nővér megaláztatása nem fejeződött be a vattalásokkal, a kitelepítéssel. Az a magas rangú államvédelmis, aki csak egyházi személyekkel foglalkozott, elrendelte, hogy a kényszerlakhelyen egy szobába költöztessék egy fiatal premontrei szerzetessel.

– Ezek elviselik majd egymás tömjénszagát – mondta a rabomobilt kísérő tisztnek, s parancsba adta, hogy jól motozza meg, ne vihessen szentképet, énekeskönyvet, semmilyen vallása gyakorlásához szükséges dolgot új lakóhelyére.

– Aztán nézd meg, hogy nem dugott-e fel magának, a pinájába, egy feszületet, mert az is kitelik tőlük – mondta.

Ottó a hallgató falu házait nézte, tudta, hogy valaha ide is hoztak kényszermunkára, az állami gazdaságba, kitelepítettek, de hiába kérdezte egyszer a kertszomszédjától, akinek háza a párhuzamos utcában volt, csak kertjeik révén szólította őt szomszédnak, hogy kiket hoztak ide az ötvenes évek elején, mert csak vállvonogatást kapott a hajdani rendőrtől, s egy kurta választ:

– Mindenféle népeket, de nem volt a munkájukban köszönet.

Újra hallotta Prudencia nővér hangját, ahogy tárgyilagosan, mintha nem is magáról beszélne, elmondta érkezésének, megaláztatásának történetét.

– Én soha nem mutatkoztam meztelenül senki emberfia előtt. Tizennégy évesen kerültem a zárdába, semmit sem tudtam a testemről, csak a lelki üdvöm érdekelt, s akkor a sokktól, a megszegyenüléstől, mert végig a szobában kellett maradjon Benedek is, amikor levetkőztettek, azt sem tudtam, hogy élek vagy halok. Nem emlékszem semmire, mint ahogy a megboldogult sem tudott számot adni a későbbi történésekről. Miért kerültünk ugyanabba az ágyba?

Menekültem? Biztonságot kerestem? Tudatalatti dac dolgozott bennem? Annyi bizonyos, hogy hónapokkal később, már a női börtönben derült ki, hogy terhes vagyok. Azóta ezerszer tettük fel magunknak a kérdést: hogy történhet az ember életében egy ilyen megrázó, mindent megváltoztató esemény anélkül, hogy emlékezne rá? Annak az alföldi falunak, ahová kényszermunkára vittek, nem volt papja, elvitték, mert arra buzdította az embereket, hogy ne engedjék államosítani a felekezeti iskolát. Mi készítettük első áldozásra a gyermekeket, én tanítottam őket, Benedek gyóntatott is, áldoztatta őket, s ezért az államellenes összeesküvés miatt kerültünk börtönbe mindketten. Éjszaka vittek el, nehogy lázadozni kezdjen miattunk is a falu.

Nem, nem ebben a faluban történt mindez, s az éjszakai csendben Meyer Ottó professzor el sem tudta képzelni, hogy ez a falu valaha is egy üldözött pártjára állt volna azokban a kommunizmusnak csúfolt időkben, bár ellenpróbája már nem lehetett volna ennek az elmarasztaló feltételezésének. Mostani viselkedésüket nem tudta, s talán nem is akarta rávetíteni hajdani életükre.

Prudencia nővér sorsának, lényegében tragédiájának elemzése helyett megpróbálta értelmezni annak a lelki változásnak az okát, amelyik embertelen szállások tömegévé tette nemcsak ezt a közösséget, de más vidékek falvainak tucatjait is. Hangosan gondolkozott.

– Ha vihart vetettek, akkor a vetés törvényszerűségének értelmében olyan talajt kellett keressenek, ahol a mag szárbá szökken. Sziklára nem lehet gabonát vetni. Valaminek kellett történnie már sokkal korábban is, ami megroppantotta a falu gerincét, ami alkalmassá tette a viharos változásra, amelynek termése ez az embertelen rosszindulatú közöny, a hetedízsig tartó gerjesztett gyűlölet lett. – Magyarázta saját magának, s észre sem vette, hogy hangosan beszél. – Késő bánat, előbb bérelnem kellett volna egy házat, s csak azután dönteni a vásárlásról.

Lexikonok adatait bújva megtudta, hogy az 1941-es népszámláláskor, a közösség lakosságának közel tíz százaléka izraelita vallású volt. Késő barokk stílusú zsinagógájukat még az 1770-es évek végén kezdték építeni, s hogy kóservágóhíd működött a faluban. Későbbi, huszadik század végi kiadványokban olvasta, hogy nem volt túlélője a deportálásnak, csak néhány munkaszolgálatos került haza a háború után, akiknek további sorsáról sehol sem beszéltek. Az elhagyott zsinagógát, valamikor a hatvanas években, életveszélyesnek nyilvánították, lebontották, helyébe épült a szövetkezeti bolt. De ezeket az adatokat jóval Prudencia nővér gyónása után tudta meg a faluról, s hiába kereste a zsidótemető helyét, mert semmi sem volt a vadrózsás, kökényes domboldalon, ahová végül valaki elirányította, sem hantokat, sem sírköveket nem talált már.

Alkalmi beszélgetésekből, amelyek általában egymás elleni vádaskodások voltak a falusiak részéről, hallott róla, hogy a nyilas hatalomátvétel után ez a szomszéd, meg a másik, de harmadik is, vagy csak az apja, Szálasi híveként pózolt a zsidók széthordott holmijai között. Aztán, ahogy elvonult a front, márciusra már bevörösödtek, egymást igazolva kommunista-ellenálló múltjukról, arról, hogy részt vettek a nyilas hetekben a kastély elleni bombamerényletben, ami miatt leégtek a birtok épületei és szörnnyethalt a közismert nácibarát báró, a beszállásolt pesti nyilasokkal együtt.

Meyer Ottó nem volt tagja soha egyetlen pártnak sem, így nem is érthette a jobbról balra át fordulatokat, mégis meglepte, hogy az, akiről azt beszéltek a faluban, hogy verőlegény volt a téesz szervezésekor, az hangadója lehetett egy magát keresztényként meghatározó párt helyi csoportjának, s szépszámú követője is akadt a kezdet kezdetén, amikor az emberek még valamit reméltek a politikától.

– Sunyi népség – mondta egyszer sommásan róluk egy sakkparti után, de Benedek védelmükbe vette őket.

– Ebben a magából kifordult világban nem lehettek sorsuk irányítói. Nem az emberek jellemével van alapvetően baj, hanem a mindenkori hatalom jellemtelenségével.

Meyer professzor nem értette azt a keresztényi alázatot, ami arra kötelezte Benedeket, hogy megvédje azokat, akik még csak nem is akarták meglátni benne az embert. Akkor csak sejtette, de nem tudta Prudencia nővér gyónásáig, hogy Benedek igazából szerzetes, Benedictus páter. Ha tudta volna, talán csodálkozik, hogy Károli református bibliájából olvas fel neki, de akkor természetesnek vette, mert sokszor beszélgettek munkájáról, a reformáció korának magyar íróiról.

– Máté evangéliuma, öt, harmincnolc, harminckilenc – mondta magyarázóan, aztán egészen más hangon folytatta: – Hallottátok, hogy megmondattok: szemet szemért és fogat fogért. Én pedig azt mondom néktek: Ne álljatok ellene a gonosznak, hanem az, ki arcul üt téged jobb felől, fordítsd felé a másik orcádat is.

Korábban nem értette, ha ilyen ellenséges volt már az első naptól kezdve Prudencia nővérekkel szemben a falu, akkor miért itt telepedtek le, miért ragadtak itt? Mert Meyer Ottó professzor azon szerencsés kevesek közé tartozott, akik azt csinálták mindig, amit szerettek, s mert kutatási területe a késő középkorra, az újkor elejének történelmi korszakára esett, nem kellett politikai széljárások szerint változtassa egyetemi előadásainak lényegét, senki nem vette rossznéven, hogy Bornemissza Péter Magyar Elektráját elemzetteti diákjaival.

– Egyszerre kerültünk ki a börtönből. Tőlem elszakították a születése után a gyermekemet, azt sem tudhattam, hogy fiút vagy lányt hoztam a világra, meg sem mutatták nekem, úgy adták örökbe valakinek, hogy soha sem tudtam meg a gyermekem nemét. Valami megbízható, rendszerhű, gyermektelen pártnak adták, mint a többi börtönárvát is, akikről annyit tudtam meg, az ötvenes évek örökbeadásait ismerő, jóindulatú tisztviselőtől, hogy az abban az évben kihelezett gyermekek többsége fiú volt, s szinte mindeniknek ugyanaz lett a sorsa. Ötvenhatban velük együtt távozott az országból mind a tizenegy házaspár, s ötven esztendő sem volt elég, hogy nyomára bukkanjak, pedig hajdani rendtársaim, de más szerzetesrendek is keresték őket a nagyvilágban. Valami kis pénzt kaptunk a börtönmunkáért, talán valamiféle jóvátételgaras is volt benne. Akkor folytak a téeszésítések, menekült, aki tudott a kényszerbelépés elől, nem volt értékük a házaknak, itt volt a legolcsóbb, aztán itt ragadtunk.

Ha a köd mögé nézhetett volna, a lelkiütváltás, a gyűlölködés fizikai valóságát mutatták volna a telkek. A házak mögötti, hajdanában veteményes teli kertek, elhanyagolt gyümölcsfáikkal olyanok voltak, mint gyermekkorra Nagyhegy-szőlősenek elárvult parcellái, amelyek gazdái nem tértek vissza a megszállást, a

változást hozó béke idején sem, a közeledő front miatti, fejtelten menekülésükből. De Prudencia nővér és Benedictus fráter kertje valódi felüdülés volt, gyógy- és fűszernövény-ágyásaival, zöldség-, szőlő-, málna- és eperparcelláival, az ösvényt szegélyező ribizlibokraival, s bár sokszor megcsodálta a folytonosan virágzó udvart, elég későn tudta meg, hogy kik lakják a három helyiségből álló, szerény kinézetű házat. De akkor már láthatta is a szerzetesi cella puritánságával berendezett két szobájukat is, csak éppen nem tudott Prudencia nővér gyónásáig semmit az előéletükről.

Valami ilyesmire vágyott volna, amikor megvette magának az elhagyatott, öreg vályogházat. Csendet akart, nem közönyt, s fehérre meszelt falakat, ahol olyan körülmények között dolgozhatna, akár az egyetemi könyvtár, gombásodás ellen védő, évente frissen meszelt falú raktárában.

Csak amikor már elkészültek a házfelújítással, akkor kezdte megérteni a falura telepedő, szokatlan csend okát. Nem voltak gyermekek, s hazalátogató fiatalokat is csak ritkán látott, s ahogy egyre többet sejtett meg a faluról, rájött, hogy olyan pusztuló erdőben jár, ahol nincs aljanövényzet, nincsenek csemeték, csak pagonyszerűen ritkán álló, odvas törzsüket orkánnak felkínáló tanúfák, amelyek a szél erősségétől függően, mélyből egyre magasodó hangon visítják szét magányuk fájdalmát.

Ha néha megállt beszélgetni a bolt előtt valakivel, csak panaszt hallott. Betegségek tüneteit ecsetelő, időjárásra panaszkodó nevesincseket. A falu túlsó végén lakó emberek mondták el véleményüket utcájabéli, s kertszomszédjairól. Csupa rosszat hallhatott mindenkiről, gyanúját ébresztgetve, hogy ebben a közösségben nem is élnek tisztességes emberek.

Már megszokta, hogy nem köszönnek a szembejövő idegennek, s neki is csak valamiféle mormogás járt. Ha kifogytak gyógyszerszámlájuk egyre emelkedő végösszegén siránkozni, az időjárást szidták.

– Ezerkilencszázhetvenötben úgy köszöntött be a tavasz, hogy azon a télen még fehérséget is csak akkor láttak a Kárpát-medencében, ha gombolatlan zakóban indultak neki a szokatlan meleg időben a hivatalukba siető férfiak – mondta azoknak, akiknek állításuk szerint gyermekkorukban a tél igazi, hónapokig tartó havas tél volt, s a nyár is olyan napfényes volt, hogy még felhők sem takarták gyermekkoruknak az emlékezéseikben felragyogó nyarat.

Már évek óta figyelte azt az idős házaspárt, Prudencia nővért és Benedictus frátert, akikkel szemben némaságot fogadhatott a falu, mert nem látta, hogy beszélgetnének velük, talán még köszönésre sem méltatták őket, de azok sem igyekeztek, hogy beleolvadjanak a falu egyre elhanyagoltabb külsejű világába. Nem tudta, hogy kik lehetnek, de valami szigorú titok övezte kilétüket, s arra gondolt, hogy azért gyűlöli őket a falu, mert tartoznak nekik, s a fizetni nem akaró adós a leggyűlölködőbb emberi faj a földön.

A férfi, mindig frissen borotváltan, s ha öltönye viseltességét nem látta volna, akkor gyermekkorra kifejezésével élve olyannak mondta volna, hogy a fehér hajú, szemüveges, tanárkinézetű ember olyan volt örökkön csillogóra fényezett cipőjével, öltönyéhez színben is találó ingével, szorosra kötött nyakkendőjével, mintha skatulyából húzták volna elő.

Az asszony, divatjamúlt kosztümje ellenére is ápoltság volt, s ahogy karon fogva, talán egymást is támogatva mentek vagy jöttek a boltból, idegenségük még kirívóbbá vált abban a környezetben, ahol a házaspárok, ha véletlenül egy irányba is mentek, a férfiek mindig egy-két lépéssel az asszonyuk előtt jártak.

Amikor először köszönt a posta előtt az idős párnak, azok olyan csodálkozó szemekkel bámultak rá, hogy szinte fogadni is elfelejtették a köszönését, s talán három évbe telt, hogy szóljanak is egymáshoz.

– Nem láttuk a télen, talán beteg volt? – kérdezte az idős férfi, nagyon udvariasan, hogy nehogy tolakodásnak lehessen venni, s ő akkor értette meg, hogy a házaspár annyira kapcsolatok nélkül élhet a faluban, hogy azt sem tudják róla, hogy csak tavasztól őszig lakja a házat, s akkor is csak szabadsága alatt és hétvégeken van itt.

Aztán egyre gyakrabban álltak meg beszélgetni, s a kertszomszédja, aki néha a kidőlni készülő kerítésre támaszkodva elárasztotta panaszaival, nem is hagyta megjegyzés nélkül azt, hogy a falu hallgatólagos szabályát megszegve, szóba állt velük.

– Nem jófélék, a papné meg az embere – mondta ki olyan gúnyosan, talán undorral is azt a szót, hogy papné, mintha lekurvázta volna, mintha már azzal is tagadta volna emberi mivoltukat, hogy csak szájára vette őket.

– Az anyaszentegyház ellen, s rendünk regulájának megsértésével bünt követtünk el, de az elvtársak számára is valamiféle mocskokban élők lehettünk – mondta Prudencia nővér. – Minket azzal fogadott a falu akkori párttitkára, hogy „mindent tudnak magukról az emberek, ne számítsunk részvétre, mert mindenki tudja a faluban, hogy két börtöntöltelék vette a házat. Ebben a faluban nem lehet csak úgy összeállni, mint lovak az árnyékban. Maguk nem is házastársak, a szocialista erkölcs nem tűr meg közöttünk vadházasságot, úgyhogy szerezzék be a szükséges iratokat, és irány az anyakönyvvezető.” Akkor nem volt más választásunk. Nem kaptunk volna állandó lakhelybejegyzést, mint ahogy sehol sem kaptunk munkát. Benedek testvér hajdani görög tanára, ő világi volt, klasszika-filológiát tanított az egyetemen, szerzett feketemunkát, mert egyik állami kiadó új fordításban akarta megjelentetni a görög filozófusok műveit, s a fordításra vállalkozó nem tudott egyedül megbirkózni a hatalmas feladat rövid határidejével. Évekig annyit keresett a fordításokból, amelyek nem a neve alatt jelentek meg, mintha gimnáziumi tanár lett volna. Én elkezdtem kertészkedni, a gyógynövényeket már a zárdából is ismertem, a többit hozzátanultam. Megéltünk, szerzetesi fogadalmunkat megtartva, Benedek testvér azt mondta, hogy a modern iskolák mintájára mi vagyunk a világ egyetlen római katolikus koedukált szerzetesrendje – mondta és elmosolyodott.

Nem panaszkodott hosszúra nyúló, gyónásnak beillő monológja alatt. Nem keresett magyarázatot arra a gyűlöletre, amely túlélte rendszerváltást, különböző színű kormányzatokat. Saját bűnének tekintette az életben maradásukhoz szükséges kényszerházasságukat, s nem akart igazságtételt, mert mindketten tudták, hogy Isten mégsem azonos az emberekkel, akiket saját képére teremtett. Szolgálni szeretett volna, s mert nem adatott neki harminc évig közösség, ahol megtarthatta volna a *Premontrei Női Kanonokrend, Boldogasszony Leányai* női szer-

zetesrend jelszavát, „ad omne opus bonum parati”, minden jó ügyért készen, Benedeket szolgálta, s Meyer Ottó professzor meg volt győződve, hogy nem is volt kevés, ahogy egyetlen emberre áldozta életét.

Mielőtt elkezdte volna Prudencia nővér azt a hosszú monológot, hazafelé menet, a temetés napján, talán csak magának mondta, de értelmet nyert tőle a professzor számára a sorsközösség halálig tartó vállalása.

– Ő nem tudott volna visszailleszkedni. Szelíd volt és hívő, de a testét betöltő művészlélek miatt, eleve nem lett volna szabad letennie a szerzetesi fogadalmat. Tiszta volt és szegény, de nem tudott teljes szívvel engedelmes lenni, pedig a fogadalom erre kötelezte volna. Az ő lelkületének, szemmel láthatóan, a művész magányának választására volt készítetése, és nem a szerzetesi élet létformája kellett volna, hogy legyen a választott útja. És élehetetlen is volt. Talán hajléktalanként fejezte volna be az életét nélkülem – mondta.

Meyer professzor, felidézve ezeket a szavakat, a ködben felsejlő világba mélyülve megértette, hogy miért nem tértek vissza rendjükbe, amikor már megtehették volna. Előkereste azt a könyvecskét, amit a katolikus egyetem szerzetesánárától kapott, s azon a ködbe vesző éjszakán elolvasta, hogy mit írnak a szerzetesi fogadalomról. „A vallásosság erényének kiemelkedő tette, amellyel az ember a keresztségből fakadó meghíváson túl, az engedelmességre, tisztaságra és szegénységre tett nyilvános fogadalommal az evangéliumi életre kötelezi el magát.”

Amikor hetekkel, az önmagában kétszemélyes gyászmenetként emlegetett, lényegében a hamvak szétszórására korlátozódott esemény után felkereste volna Prudencia nővért, már nem találta a házban.

– Nem láttam napok óta. Lehet, hogy felfordult a vén kurva, ne menjen be, hívja a rendőrséget – mondta Prudencia nővér szomszédja, de Ottó, éppen a figyelmeztetés miatt, nyitott be a záratlanul hagyott ajtón.

Az a néhány edény, amit böjtökkel teletűzdelt étkezéseikhez használtak, tisztára mosottan sorakozott a konyhaasztalon. A két cellahangulatú, puritán egyszerűségű szobában a feszesre igazított pokrócok, a feszületek pornyoma azt sugallta a professzornak, hogy nem kényszerből, s nem is kutya-futtában távozott a ház lakója.

Abban a reményben csukta be maga mögött a végleg kiürült ház ajtaját, hogy szerzetesrendje öltözetében, a városi hajléktalanok között látja majd viszont Prudencia nővért, kezében teástermoszal, karján szendvicses kosárral, aki a hosszú gyónása végén arra kérte Ottót, hogy legyen a végrendeletük végrehajtója, adja át a házukat egy arra érdemes hajléktalannak.

– A kulcs a lábtörlő alatt lesz – mondta búcsúzáskor a Nővér.